

<https://helda.helsinki.fi>

Sijaisnäyttämö? : Antiikin kulttuuri äärioikeiston käytössä

Tuori, Kaius

2020-03-23

Tuori , K 2020 , Sijaisnäyttämö? Antiikin kulttuuri äärioikeiston käytössä . . <
<http://kheldon.fi/2020/03/23/sijaisnayttamo-antiikin-kulttuuri-aarioikeiston-kaytossa/> >

<http://hdl.handle.net/10138/326971>

---

cc_by_nc_nd

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Sijaisnäyttämö? Antiikin kulttuuri äärioikeiston käytössä

KAIUS TUORI ([HTTP://KHELIDON.FI/AUTHOR/KAIUS-TUORI](http://khelidon.fi/author/kaius-tuori)) 23.3.2020 (<http://khelidon.fi/2020/03/23/sijaisnayttamo-antiikin-kulttuuri-aarioikeiston-kaytto>)

/2020/03/23/sijaisnayttamo-antiikin-kulttuuri-aarioikeiston-kaytto

👁 **KESKISARJA** ([HTTP://KHELIDON.FI/KIRJOITUKSET/KESKISARJA/](http://khelidon.fi/kirjoitukset/keskisarja/))

Natseja antiikissa?

Antiikin historian, klassisten kielten ja antiikin kulttuurin tutkijana ei voi olla ollut huoli siitä, että antiikin kulttuuri on saanut ystäviä yllättävältä taholta, äärioikeistosta. Mutta heidän antiikista on varsin erikoinen, vaikka sillä onkin yhtymäkohtia ammattitutkijoidenkin esityksille. Jos vaikka apurahaa hakeva tutkija saattaa tutkimuksensa merkitystä korostaakseen sanoa, että maailmassa ovat länsimaisen sivistyksen juuret, äärioikeiston tulkinta tästä on nähdä, että valkoisen eurooppalaisen kristityn yliveraisuudesta muihin nähden. Tätä äärioikeiston antiikkiä on tutkittu Yhdysvalloissa erityisesti vuoden 2017 Charlottesvillen mellakoiden jälkiselvittelyssä. Euroopassakin sitä on havainnointi vaikkapa Kreikan äärioikeistolaisen Kultainen aamun liikkeessä sekä erilaisten identitaariliikkeiden liepeillä. Identitaariliikkeiksi kutsutaan sekä Yhdysvalloissa toimivia enimmäkseen etnonationalistisia toimijoita, joihin usein liittyy ylivoimainen kannatus ja vihamielinen suhtautuminen maahan.¹⁾ Tästä on mm. viimevuotinen kirjasto Naoise Mac Sweeney et al. https://www.researchgate.net/publication/333261500_CLAIMING_THE_CLASSICAL_THE_GRECO-ROMAN_WORLD

ROMAN_WORLD_IN_CONTEMPORARY_POLITICAL_DISCOURSE (https://www.researchgate/publication/333261500_CLAIMING_THE_CLASSICAL_THE_GREC_ROMAN_WORLD_IN_CONTEMPORARY_POLITICAL_DISCOURSE)

Uuden äärioikeiston innostus antiikintutkimukseen on aiheuttanut paljon päänvaivaa ala koska sen on nähty vahvistavan kuvaa antiikintutkimuksesta takapajuisena ja elitistisenä vii pyrintönä. Vastareaktionä on syntynyt erilaisia aloitteita, kuten amerikkPharos-projei (http://pages.vassar.edu/ph), joka pyrkii oikaisemaan antiikin kulttuurin väärinkäyttöä ja tuoreempaa kuvaa antiikin maail

Antiikin ja nykypäivän ongelmallinen suhde

Historian harrastajien keskuudessa on varsin tunnettu ilmiö että ihmiset ovat taipuvaisi historiallisista henkilöistä, ajanjaksoista ja ilmiöistä, jotka ovat lähellä heidän omaa arvo kiinnostuksen kohteitaan. Tämän ilmiön kääntöpuolena on taipumus projisoida, siirtää on mieltymyksiään historiallisten hahmojen omiksi. Tämä on hyvin inhimillistä, tavataanhan etsiä esimerkkejä juuri itselle tärkeistä asioista. Yleisesti ottaen uusien, itseään koskettavie etsiminen on tärkeä osa tieteellistä uudistumista. Vaikkapa historiassa E.P. Thompsonin k ajan alun Englannista tai kulttuurintutkimuksessa Stuart Hallin nationalismitutkimukset p omista kokemuksistaan ja poliittisesta valvutuneisuudestaan. Heidän tapauksessaan kyse kysymysten esittämisestä ja marginalisoituneiden ihmisten näkökulmien esiin tuomis yhteiskuntatieteen innoittaj²⁾E. P. Thompsonin klassikko*The Making of the English Work Class*(Harmondsworth: Penguin Books, 1968) aloitti kokonaisen uuden tutkimusperinteer monimuotoisesta tuotannosta on suomennettu esim. *Sidentiteeti*. Käännös Juha Herkmar Mikko Lehtonen. Tampere: Vastapaino

Toisaalta on myös jo pitkään tiedostettu kuinka ilmiöiden myöhemmät tai nykypäivän ilmer helposti kuvaa antiikin maailmasta. Antiikin historian tutkimuksessa esimerkiksi arvostet Finley on tästä hyvä esimerkki nimenomaan vertaillaessaan antiikin ja myöherr historia³⁾Moses I. Finley*Ancient Slavery and Modern Idea* London: Chatto & Windus, 19

Mutta tarjoaako uuden äärioikeiston näkemys antiikista mitään tieteellisesti uutta? Vai on kokoelma ideologisesti värittyneitä päiväunia eurooppalaisen aatehistorian

Rasismi ja misogynia antiikin asiana

Lyhyt katsaus äärioikeistolaisten liikkeiden antiikkia käsittelevään materiaaliin kertoo nope kuva heillä on kreikkalais-roomalaisesta sivistyksestä. Sotilaita kiiltävissä asepuvuissa, pu rakennuksia ja ruutukaavaa, ihannekuvia kurista, järjestä ja järjestyksestä. Samalla kun m sotilaita ja johtajia, naisille tarjotaan yhtä perinteistä roolia kotilieden vartijoina. Tavoit vaikutelma on selvästi mukaelma fasistisen italialaisen antiikin maailman⁴⁾Näistä ks. Hele Roche ja Kyriakos Demetriou (toi*Brill's Companion to the Classics, Fascist Italy and Nazi G* Leiden: Brill, 2017. Linkkejä äärioikeistolaiseen materiaaliin emme voi lisätä, joitain esim vaikkapa Pharos-projektin sivuilta tai alaviitteessä 1 linkatussa Naoíse Mac Sweeney'n ja artikkeliss:

Kaksi asiaa tulee selkeästi esiin näissä kuvastoissa: antiikin kulttuurin ”valkoisuus” ja nai Antiikin yhteiskunnat, joi nähdään käytännössä vain Kreikka ja Rooma, esitetään yhter

joissa valta on mieseliitillä. Naiset ja ei-valkoiset näkyvät lähinnä palvelemassa ja muissa si valkoiset tulevat esiin pääasiassa viholliskuvissa, kurittomina laumoina, joiden pitä ulkopuolella on paitsi eliitin tehtävä myös heidän valtansa yksi oikeutus. Erityisesti materiaalisissa sanan kulttuuri, sivistys ja perintö tarkoittavat samaa kuin rotu ja erityisesti Esimerkiksi äärioikeistolainen ja identitaarinen Identity Evropa -liike on järjestänyt m Nashvillen kaupungissa sijaitsevassa Parthenonin temppelissä⁵⁾ Ks. <https://www.splcenter.org/hatewatch/2018/03/15/identity-evropa-holds-its-first-national-conference-setting-dispute-over-representation> (<https://www.splcenter.org/hatewatch/2018/03/15/identity-evropa-holds-its-first-national-conference-setting-dispute-over-representation>)

Samanaikaisesti tämä yhtenäiskulttuurin kuva on myös hyvin naisvihamielinen. Osa tästä haikailua aikaan jolloin ”miehet olivat miehiä ja naiset naisia”, mutta se saa ajoittain varpiirteitä. Kuten Donna Zuckerberg viimeaikaisessa kirjassaan osoittaa, erityisesti äärioikeiston miesaktivistisiipi on kehittänyt huomattavan viehtymyksen Ovidiukseen ohjeistuksena naisten saamiseen samalla myös seksuaalista väkivaltaa oikeuttaen. Minostettu eräänlainen itsehillintää ja rationaalisuutta korostava stoalaisuus, jolla on kuitenkin historiallisen kreikkalaisen tai roomalaisen stoalaisuuden⁶⁾ Donna Zuckerbergin *Not all dead white men* (2018) sai huomiota jopa Suomessa <https://yle.fi/uutiset/3-1051243> (<https://yle.fi/uutiset/3-1051243>)

Pääjohtopäätöksenä tässä katsauksessa on kuitenkin se, että ns. uutta luova tieteellinen ot vielä poissaolollaan. Esimerkit on yleensä nostettu vanhentuneista yleisesityksistä, ja alkuperästä on hyvin vähän esimerkkejä. Nähtäväksi jää, josko tämä varsinkin Yhdysvaltojen äärioikeiston innostus antiikin historian ja klassillisten kielten opiskeluun tuottaa tieteellisempiä tuloksia.

Idän uhkaa päin

Äärioikeiston ihannekuva antiikista ei ole erityisen uusi ja 1900-luvun historiaan perustunnistanevat sen aiemmat ilmentymät niin Suomessa kuin Euroopassa.

Erilaiset totalitaristiset ja kansalliskonservatiiviset liikkeet pyrkivät sotien välisenä aikana sotaista antiikin maailmasta, johon kuului olennaisena osana kamppailu sivistyksen ja laiskuuden välillä. Tässä pääesimerkkinä toimi usein kreikkalaisten ja persialaisten väliset sodat ja sen taustana Thermopylain taistelu. Valkoiset, kurinalaiset ja kunniakkaat kreikkalaiset kävivät taistoa barbaarilaumoja vastaan, jne jne. Kaunis on kuolla, kuten ateenalaisten laulussa.

Erilaisissa Euroopan rajamaissa, kuten vaikkapa Suomessa, Unkarissa tai Kroatiassa, tarinoihin tartuttiin innokkaasti oman itsekuvan luomisessa. Fasistisessa Italiassa ja Natsi-Saksassa rotupohjainen, hierarkisesti ja korporativistisesti järjestäytynyt antiikki, niin Kreikka luotiin esikuviksi ja oikeutuksiksi sekä oman yhteiskunnan militarisoitumiselle, sisäiselle vaientamiselle että aggressiiviselle ulkopoliittiselle.

Vaikuttaa varsin selkeästi siltä, että nykyisessä poliittisessa polemiikissa antiikin historiasta antiikin maailma yleensä näyttäytyy jonkinlaisena sijaisnäyttämönä samaan tapaan kuin alkuperäisessä. Antiikkiviittauksilla samaistetaan oma nykypäivän yhteisö ja kuviteltu arki. Molemmilla keskiössä on etnisesti ja kulttuurillisesti homogeeninen yhteisö, joka on sisäisen uhanalainen. Ulkopuolelta sitä uhkaavat etnisesti toisenlaiset viholliset,

tunkeutumaan sen alueelle, alistamaan ja orjuuttamaan. Sisäisesti sitä uhkaavat hajottavat ja jotka ovat yhteistyössä vihollisen kanssa

Jos amerikkalainen äärioikeisto on tehnyt antiikki-innostuksestaan heikosti peitellyn ro (esimerkiksi rinnastamalla antiikin Kreikan ja Rooman sekä Etelävaltioiden orja eurooppalainen keskustelu viittaa paljon nykypäivän siirtolaisuuteen myöhäisantiikin kanssa verrattavana ilmiönä. Ulkoa vyöryvät laumat uhkaavat tuhota meidät, o⁷Esimerkkin <https://www.defendevropa.com/2019/lifestyle/this-is-why-you-need-to-read->

Antiikin tulevaisuus?

Vuodenvaihteessa osallistuin Washingtonissa järjestettyihin antiikintutkijoiden kokoontumiseen for Classical Studies -konferenssiin. Siellä uusioikeiston kiinnostus antiikkiin tuli esille to puhuja jopa kertoi kuinka hän oli esittänyt yliopiston johdolle huolensa äärioikeiston kiinnon opetustaan kohtaan. Vastauksena häneltä oli kysytty, että haluaako hän klassillisten kiil Ilmeisesti vaihtoehtona oli joko antiikintutkimuksen lakkautus tai sen opettaminen paatu

Ehkä oudoin tekijä tässä antiikin uusien ystävien esiinnousussa on sen täydellinen yhtyr nykytutkimuksen suunnan kanssa. Erilaisen roomalaisen ja kreikkalaisen kulttuurin y antiikintutkimus on päinvastoin pyrkinyt selvittämään erilaisia toiseuksia, anti monikulttuurisuutta ja erilaisia käsityksiä etnisyydestä, sukupuoli- ja perheroolien moninais marginalisoituina pidettyjen ryhmien yllättävän aktiivista toimintaa. Samalla tavoin y antiikintutkimus yrittää epätoivoisesti päästä eroon imagostaan valkoisen yläluokan rekrytoida erilaisia vähemmistöjä edustavia professoreita ja opiskelMajastina Kahlos kirjoiti (<https://suomenkuvalehti.fi/jutut/tiede/kiehahti-ja-nettiviha-yltyi-antiikin-erivariset-i-tummaihoisen-perheenisa-olivat->), varsinkin naispuoliset tutkijat ovat joutuneet erilaisen n kohteeksi yritettyään oikaista vanhentuneita käsityksiä julkisesti. Tässä on selkeäst kiinnostava vaikkakin ei kovin yllättävä ilmiö: kun ihannekuvat ja tosiasiat ovat ristiriid hyökätään vimmatusti tosiasioita vastaan

Ainakaan toistaiseksi ei ole ollut nähtävissä ammattitutkijoiden kovin suurta uudelleenlämmitetyn valkoisen antiikin puolestapuhujiksi. Historiallisesti tämä ei mahdotonta tai edes epätodennäköistä, yleensä halukas kuulijakunta löytää puhujan myöhemmin. Mene ja tie

Artikkelikuva: Spartalaiset heittävät persialaiset lähettilää
M. A. Barthin teoksesta 'Vorzeit und Gegenwart', Augsburg, 1832. Wikimedia

Alaviitteet

1. † Tästä on mm. viimevuotinen kirjoitus, Naoise Mac Sweeney https://www.researchgate.net/publication/333261500_CLAIMING_THE_CLASSICAL_THE_GREC_ROMAN_WORLD_IN_CONTEMPORARY_POLITICAL_DISCOURSE (https://www.researchgate.net/publication/333261500_CLAIMING_THE_CLASSICAL_THE_GREC_ROMAN_WORLD_IN_CONTEMPORARY_POLITICAL_DISCOURSE)
2. † E. P. Thompsonin klassikko *The Making of the English Working Class* (Harmondsworth: Penguin Books, 1968) aloitti kokonaisen uuden tutkimusperinteen. Stuart Hallin monimuotoisuus on suomennettu esim. Stuart *Identiteetti*. Käännös Juha Herkman ja Mikko Lehtonen. Taivastapaino, 1995
3. † Moses I. Finley *Ancient Slavery and Modern Ideas* London: Chatto & Windus, 1983
4. † Näistä ks. Helen Roche ja Kyriakos Demetriou (*Brill's Companion to the Classics, Fascist Italy and Nazi Germany*, Leiden: Brill, 2017. Linkkejä äärioikeistolaiseen materiaaliin emme joitain esimerkkejä löytyy vaikkapa Pharos-projektin sivuilta tai alaviitteessä 1 linkatus Sweeneyn ja kumppaneiden artikkeli
5. † Ks. <https://www.splcenter.org/hatewatch/2018/03/15/identity-evropa-holds-its-first-national-conference-setting-dispute-over-who-represents-europe> (<https://www.splcenter.org/hatewatch/2018/03/15/identity-evropa-holds-its-first-national-conference-setting-dispute-over-who-represents-europe>)

6. ↑ Donna Zuckerbergin *Not all dead white men* (2018) sai huomiota jopa Suomessa <https://yle.fi/uutiset/3-105124> (<https://yle.fi/uutiset/3-105124>)
7. ↑ Esimerkkinä <https://www.defendevropa.com/2019/lifestyle/this-is-why-you-need-to-read-ancient-history/>

antiikintutkimus (<http://khelidon.fi/avainsanat/antiikintutkimus/>)

antiikin perintö (<http://khelidon.fi/avainsanat/antiikin-perinto/>)

äärioikeisto (<http://khelidon.fi/avainsanat/aarioikeisto/>)   rasismi (<http://khelidon.fi/avainsanat/rasismi/>)

antiikin historia (<http://khelidon.fi/avainsanat/antiikin-historia/>)

Aloita keskustelu...

KATEGORIAT

 LYHYET ([HTTP://KHELIDON.FI/KIRJOITUKSET/LYHYET/](http://khelidon.fi/kirjoitukset/lyhyet/))

 KESKISARJA ([HTTP://KHELIDON.FI/KIRJOITUKSET/KESKISARJA/](http://khelidon.fi/kirjoitukset/keskisarja/))

 SYVÄLUOTAUKSET ([HTTP://KHELIDON.FI/KIRJOITUKSET/SYVALUOTAUS/](http://khelidon.fi/kirjoitukset/syvaluotaus/))

UUSIMMAT KIRJOITUKSET

Sulotuoksuinen sukaattisitr(<http://khelidon.fi/2021/01/25/sulotuoksuinen-sukaatti>)

Marke Ahonen (<http://khelidon.fi/author/marke-ahonen/>) - 25.1.2021

Julkisen tilan muodoista Rooman tasavallassa ja (<http://khelidon.fi/2021/01/16/julkisen-tilan-mucrooman-tasavallassa-ja-nyk>)

Vesa Heikkinen (<http://khelidon.fi/author/vesa-heikkinen/>) - 16.1.2021